A Duna-Tisza-csatorna építése a vízpótlásra

dr. Rigó Mihály
aranydiplomás erdőmérnök és okl. építőmérnök
a Budapesti Műszaki Egyetem műszaki doktora
dr.rigo.mihaly@t-online.hu

„Ha küzdesz, veszíthetsz, ha nem küzdesz, már veszítettél."
dr. Regdon Ibolya, a szegedi Radnóti Gimnázium tanára

- - - - - - - - - - - - - - - -
Az eddig írt dolgozataim a szegedi Közéleti Kávéház honlapján olvashatók. Kattintson ide:
https://civilcafe.hu/RM.html
Erre kattintással előjön egy tartalomjegyzék, melyen kiválasztható az elolvasni kívánt dolgozatom.
- -

Tartalomjegyzék

A fogalom
Mi a legfőbb feladat?
Milyen feladatot szántak korábban a DTCS-nak?
Mi a mai veszély?
A javaslatom
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
Az alátámasztó részek:
1. Mi az aszály ellen ma elképzelt lépések lényege?
2. A Duna és a Tisza vízhozama
3. A Tisza-völgy mai helyzet
4. Az első terv
5. A 19. századi elképzelések
6. Gróf Széchenyi István és a DTCS
7. Mi történt a DTCS ügyében a 20. században?
8. Na. és mi a 21. században?
9. Elég csak úgy nagyon általánosan?
10. A Homokhátság meglévő hatalmas vízlevezető, víztelenítő csatornahálózata
11. A Homokhátság domborzata
12. A vízügyi trendváltás

A fogalom

A Duna-Tisza-csatorna egy mesterséges, ember által ásott csatorna lenne a Duna és a Tisza között. A továbbiakban: DTCS.

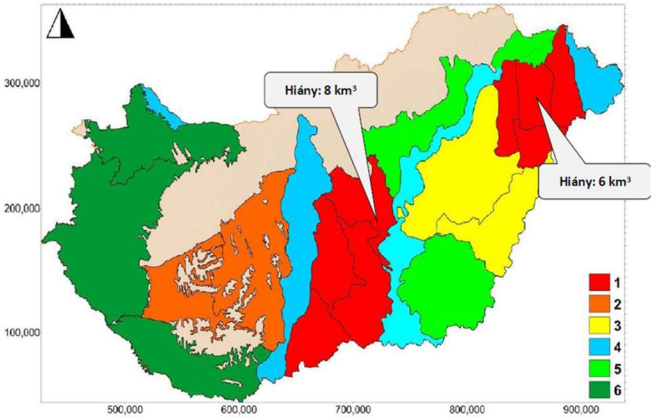
Mi a legfőbb feladat?

„Talán már … nem vitás, hogy a Duna–Tisza közi hátságon mintegy 40 éve **a kiszáradás a legnagyobb … és orvoslásra szoruló probléma.**”

https://acta.bibl.u-szeged.hu/62751/1/nagyalfoldi_007_223-232.pdf

Fontos a feladat pontos felismerése! Lényeges az egyetlen szóban való összefoglalás.

Az OVF Főigazgatója ugyanezt egyetlen ábrában mutatta meg! Hiány 8 km3!

Milyen feladatot szántak korábban a DTCS-nak, mit akartak vele megoldani?

Hosszú léte során ettől elvárták már, hogy lehessen

- hajózni rajta,
- belőle öntözni,
- **vele vizet pótolni**, ahol erre szükség van,
- valamint az előbbiek valamilyen kombinációit.

Vita tárgya lenne, hogy milyen legyen a DTCS? Többcélú vagy csak egycélú.

„Sok változat készült a koronként váltakozó alapvető cél szerint, és mindig született újabb – gyökeresen más.”

„A mű lehetséges főbb hasznosítási lehetőségei, illetve módozatai:

1. Agroökológiai célú vízellátás, táj- és természetvédelem,
2. Hajózócsatorna, kereskedelem, vízi közlekedés,
3. Gazdasági célú vízpótlás: mezıgazdaság, öntözés, ipari vízellátás,
4. Energiatermelés, gazdaságélénkítés,
5. Árapasztás, tiszai oldal vízellátása,
6. Turisztikai fejlesztés, horgászat.”

https://acta.bibl.u-szeged.hu/62751/1/nagyalfoldi_007_223-232.pdf

Minél kevesebb a csatorna funkciója, annál egyszerűbb a megépítése!

Mi a mai veszély?

Kiderült 300 év óta először a oldották meg a Homokhátság vízpótlását a DTCS NÉLKÜL!

Miután a döntéshozók kitalálták az aszály mai kivédési módjait, úgy tűnik, hogy ehhez, **ebben, már nincs szükség a DTCS-ra.**

De ettől a Tisza-völgy még vízzel ellátatlan, főleg, ha esetleg a Tisza is kiszárad, mint megtörtént már korábban több folyóval is.

Rekord alacsony a vízszint: Szolnoknál -280 cm, Szegednél 87 cm (és ez még a Törökbecsei duzzasztó miatt ekkora!). Szolnoknál fontolgatják, hogy a Tiszából **vízkivételi korlátozást** vezetnek be.

https://szeged365.hu/wp-content/uploads/2022/07/cc699e7a-1893-4a98-b703-0741c246f475.jpg

„ELTŰNIK A TISZA?”

„… felére apadt a folyó”

https://hir6.hu/cikk/68139/eltunik_a_tisza

Ez egy Tisza-meder Záhonynál, ahol térdig érő vízben át lehetett kelni a Tiszán.

„… normális esetben Szegednél **820 köbméter** az átlagos érték, ahol szintén alacsony jelenleg a vízállás, ezzel együtt a vízhozam is, melynek értéke jelenleg **115 köbméter** másodpercenként.”

https://internetfigyelo.wordpress.com/2012/09/08/katasztrofalis-aszaly-kiszaradt-a-tisza-animacioval/

https://www.turistamagazin.hu/hir/rendkivuli-aszaly-vannak-helyek-ahol-at-lehet-setalni-a-tiszan

A Tisza Csongrádnál:

https://www.youtube.com/watch?v=Ld5pUoDb8ag&t=256s

A javaslatom

Készüljön egy egycélú, csak vízpótló szerepű DTCS, mely egytelen funkcióként a Dunából visz vizet a Tiszába.

Nem szabad elfelejteni, hogy a fentebbi vízügyi térképen kettő piros folt van!

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Alátámasztó anyagok, a javaslat indoklása:

1.

Mi az aszály elleni ma elképzelti lépések lényege?

A két különböző jellegű terület miatt az elképzelt megoldás is kétféle.

A két különböző terület:

- a Homokhátság és
- a Tisza-völgyi Alföld.

A Tisza-völgyében a Tiszából vezetik ki a vizet a Tiszából GRAVITÁCIÓSAN, a meglévő hatalmas csatornahálózatba, majd onnan a földekre, felhasználva a természetes kisebb mélyedéseket, kisebb tavakként, víztárolásra.

A Homokhátság sajátossága más. Ott ugyanis a két folyó közében 30-50 m magas „hegyek" vannak a Duna és a Tisza vízszintje felett. A víznek pedig mindegy, hogy az előtte álló hegy 50 vagy 5000 m magas, nem folyik felfelé. Az elképzelt megoldás ezért itt egy lépéssel hosszabb, mint a Tisza-völgyben. Itt ugyanis előbb a Duna vizet először szivattyúkkal fel kell nyomatni a vizet a Homohátság „hegygerincére" egy tározóba. Majd innen már mehet ebből lefelé a víz itt is gravitációsan a rengeteg csatorna segítségével a földekre.

Ebből úgy tűnik, hogy a rendszer működik a DTCS NÉLKÜL is. Ezt tartom veszélyesnek, ezért írom a dolgozatomat.

2.

A Duna és a Tisza vízhozamai

Az alábbi adataimat a Google Gemini nevű mestereséges intelligencia szolgáltatta.

„A leggyakrabban idézett adatok a folyó alsó szakaszán, Szegednél mért átlagos értékek:

- átlagos vízhozam …: kb. 820 m3/s (más forrás szerint 769 m3/s és 830 m3/s között)
- legkisebb vízhozam (kisvíz) …: kb. 97 m3/s
- legnagyobb vízhozam (árvíz) …: kb. 4700 m3/s
- árvízi vízhozam (általánosan): akár 4000 m3/s is lehet.
- kisvízi vízhozam (általánosan): kb. 50 m3/s …

Fontos megjegyezni, hogy ezek az adatok a vízállás és a csapadékviszonyok függvényében folyamatosan változnak."

https://gemini.google.com/app/4e74346f99c882bb?hl=hu

A Duna megfelelő budapesti adatai pedig:

- átlagos vízhozam: 2400 m3/s
  https://gemini.google.com/app/5d1c2b0d79229450?hl=hu
- a legkisebb vízhozam: 230 m3/s

https://gemini.google.com/app/d68f417d4cd39d88?hl=hu

- a legnagyobb vízhozam: 9500 m3/s

https://gemini.google.com/app/4e76c1402b3f8b9b?hl=hu

- az árvízi vízhozam: 9500 m3/s

https://gemini.google.com/app/4e76c1402b3f8b9b?hl=hu

- a kisvízi vízhozam: 600 m3/s

https://gemini.google.com/app/454cbf6484151e61?hl=hu

Tehát:

820	2400, az átlagos
100	230, a legkisebb
4700	9500, a legnagyobb
4000	9500, az árvízi
50	600, a kisvízi.

Látható egy nagyságrenddel kisebb a Tisza átlagos és a kisvízi adata a Dunáénál.

átlagos vízhozam Magyarországon (pl. Budapestnél/Szegednél)	Kb. **2350 m³/s** (Budapestnél)	Kb. **820 m³/s** (Szegednél)
vízgyűjtő terület	**817 000 km²**	**157 000 km²**
hossz	**2860 km** (Európa 2. leghosszabb folyója)	**962-977 km** (a Duna leghosszabb mellékfolyója)
vízjárás ingadozása	mérsékeltebb (Magyarországra lépésnél kb. 10-szeres eltérés)	erősen ingadozó (akár 80-szoros eltérés is lehet)

„Főbb különbségek:

1. Méretrendi különbség: A Duna az európai kontinens második leghosszabb és legbővizűbb folyója (a Volga után). A Tisza a Duna leghosszabb mellékfolyója, de a Duna vízhozamának a torkolatánál is csak körülbelül egy hatodát éri el.
2. Vízgyűjtő terület: A Duna vízgyűjtő területe a Tisza vízgyűjtőjének több mint ötszöröse (817 000 km² vs. 157 000 km²).
3. Vízjárás (Ingadozás):
   - A Tisza vízjárása híresen erősen ingadozó. A minimális és maximális vízhozam közötti eltérés akár 80-szoros is lehet (pl. 40 m³/s vs. 3300 m³/s, régebbi adatok szerint).
   - A Duna vízjárása is ingadozik, de a nagy vízgyűjtő terület és az alpesi eredet miatt a vízhozam-ingadozás mértéke sokkal mérsékeltebb, Magyarországra lépésénél körülbelül 10-szeres (1000 m³/s és 10 000 m³/s között). A Duna esetében szinte minden hónapban előfordulhat árvíz az alpesi vízgyűjtő változatos időjárása miatt, míg a Tiszánál ez nem jellemző.

Összefoglalva: A Duna sokkal nagyobb méretű, jelentősen bővizűbb és kiegyenlítettebb vízjárású folyó, mint a Tisza.”

https://gemini.google.com/app/939bd17c8a13cb6c?hl=hu

„**A (Homok)hátsági vízigény pótlására a leginkább vízhiányos időszakban egyetlen biztos vízbázisnak a Duna számít**. A dunai vízpótlás mellett szóló

további nyomós érv, hogy a közepes dunai vízállások kb. 10–15 m-rel magasabbak, mint a tiszaiak.”
https://acta.bibl.u-szeged.hu/62751/1/nagyalfoldi_007_223-232.pdf

3.
A Tisza-völgy mai helyzete

- Nyáron a csapadék minimális, az abszolút vízhiány időszaka.
- Télen nem esik hó a vízgyűjtő területen.
- A szomszédos, barátinak nehezen nevezhető országok mind visszatartják már a Tisza és mellékfolyóinak a vizét, tehát még azt sem láthatjuk, mely a vízgyűjtőn leesik.
- 2024-2025 nyarán már majdnem gyalogosan is keresztezhető volt a Tisza.

4.
„Az első terv …

A csatorna megépítésének gondolatát először **1715-ben** vetette fel a bécsi udvarnál bizonyos Dillher báró, Szolnok parancsnoka. Az ő terve nyomán még Pesttől délkeleti irányba haladt volna a **hajózható** csatorna, **Szolnoknál** érve a Tiszába.
A megépítés okai között ekkor főként gazdasági és hadi jellegűek húzódtak meg, mert így lehetett volna **az Erdélyben bányászott sót, valamint a máramarosi épületfát olcsón elszállítani**.
A báró számításai szerint a csatorna ára egy év alatt megtérült volna, amit az érintett 16 kerület vármegyelakossága ásott volna ki 3 hónap alatt.”
https://hu.wikipedia.org/wiki/Duna%E2%80%93Tisza-csatorna
Érdekes, hogy még a kecskeméti Mercédes-gyár építésekor volt, aki kecskeméti teherkikötőt javasolt építeni a gyár érdekében, a vízi szállíthatóság miatt.
Ma a csatorna fő funkciója a vízpótlás lehetősége, a Duna vizének a Tiszába átjuttatásával, mert a Dunában még van víz.
Az első elképzelés 1715-ből ered. A feladat 2025-1715=310 éve megoldatlan. Valószínű, hogy ez Magyarország legrégebben meg nem oldott műszaki feladata!
„Az **1723-as országgyűlés törvényei** konkrét lépéseket tettek a vízi utak fejlesztésére, és III. Károly külföldi mérnökökkel két csatornát – mégpedig egy **Vác-Szolnok**- és egy Kalocsa-Zombor-csatornát – is terveztetett, ugyanakkor ahhoz, hogy megvalósulhasson, a magyar rendek adóztatására lett volna szükség. Ezen anyagi problémák tükrében különös az Udvari Kamara megbízásából készült, **Mikoviny Sámuel** nevéhez fűződő terv **(1744),** amely a Duna-Tisza-csatornát meghosszabbította volna a Balaton és a Dráva irányába.”

„II. Lipót több tervet is készíttetett a század végén, amelyek közül a **Helytartótanács** vizsgálata a Dunaharaszti-Kecskemét-Csongrád vonalat tartotta a leggazdaságosabbnak.”
https://reaktor.hu/2022/08/09/_kene_egy_a_tiszat_a_dunaval_oszve_kaptsolo_ujj_hajokazhato_tsatorna_a_duna-tisza-csatorna_tortenete

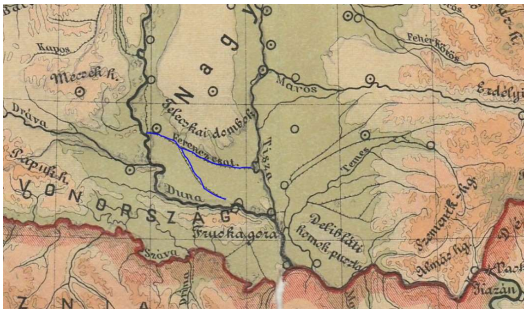
5.
„A 19. századi elképzelések
A csatorna gondolata továbbra sem hagyott nyugodni egyeseket, annál is inkább, mivel **1802-ben átadták a Ferenc-csatornát a Délvidéken**, amely szintén a Dunát kötötte össze a Tiszával.
A vállalkozás üzletileg is sikeresnek bizonyult, így báró Podmaniczky József 1803-ban terjesztette fel az udvarnak az északabbi nyomvonalra vonatkozó tervet, majd **1805-ben Vedres István**, szegedi földmérő írt könyvet egy Szeged-Pest csatornáról.
Beszédes József 1839-ben szintén foglalkozott a problémával, majd az **1840. évi Országgyűlés pedig még törvényt is alkotott** a „Dunát a Tiszával összekötő csatornáról”.
„**Beszédes József** vízmérnök nevéhez fűződik egy jelentős, **1839-ben** bemutatott terv (**Pest/Csongrád/Szeged közötti mélybevágású** csatorna).”
https://gemini.google.com/app/174f2e995f74710f?hl=hu
„Beszédes komplex tervvel rendelkezett: egy **Kolozsvárt Graz**-al összekötő nagy csatornarendszerről álmodott – ennek része lett volna a Pest-Csongrád-csatorna is –, de központi fekvése miatt a Duna-Tisza-csatornát kezdte volna építtetni. A Pest-Szeged összekötést kiegészítette volna egy Bölcske-Csongrád-csatorna is.”
https://reaktor.hu/2022/08/09/_kene_egy_a_tiszat_a_dunaval_oszve_kaptsolo_ujj_hajokazhato_tsatorna_a_duna-tisza-csatorna_tortenete

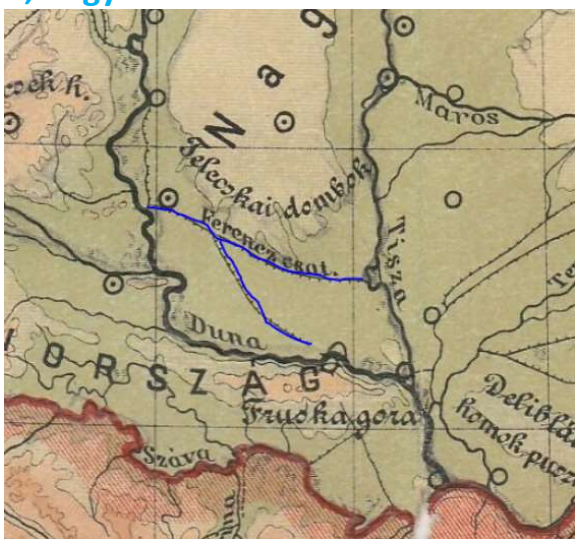
Azonban a munka nem kezdődött el, így gróf **1845-ben még gróf Széchenyinek is beletört a bicsája.** Reitter Ferenc 1866-ban, Zichy Jenő gróf is felvetette 1868-ban a csatorna megépítésének gondolatát.
A kiegyezés után, szintén **1868-ban** gróf Mikó Imre közmunka- és közlekedésügyi miniszter terjesztette elő a Duna–Tisza-csatorna megépítését, de ez ekkor sem realizálódott.

> „Mikó Imre földművelésügyi miniszter már 1868-ban felterjesztett egy javaslatot – Pest-Kecskemét-Csongrád-csatorna –, ugyanakkor a közlekedésre szánt pénzt a vasútépítés felemésztette.”
> https://reaktor.hu/2022/08/09/_kene_egy_a_tiszat_a_dunaval_oszve_kaptsolo_ujj_hajokazhato_tsatorna_a_duna-tisza-csatorna_tortenete

Türr István is foglalkozott vele **1881-ben,** majd a **Magyar Mérnök-és Építész Egyletig kétszer is javaslatot tett az építésre (1897, 1902),** illetve a Magyar Királyi Kereskedelemügyi Minisztérium is szükségesnek látta a megépítést **1905-**

től, de még a Magyar Köztársaság Földművelésügyi Minisztériuma is állást foglalt a csatorna mellett **1919-ben**."
https://hu.wikipedia.org/wiki/Duna%E2%80%93Tisza-csatorna
A megépült Ferenc-csatorna igazolta, hogy a feladat MEGOLDHATÓ!

https://itthonrolhaza.hu/a-vasut-es-a-kozut-is-megelozte-a-soha-el-nem-keszult-duna-tisza-csatorna/#google_vignette

Vedres István, akiben Szeged Széchenyijét tiszteljük, természetesnek vette a Szeged-Pest csatornát is, pedig akkor a munka gépesítettsége nulla volt!
Az 1840-es törvénnyel megszületett még az országos egyetértés is!
1845-ben még gróf Széchenyinek is beletört a bicskája, mint ahogyan Reitter Ferencnek, Türr Istvánnak, Mikó Imrének, kamaránk elődjének, a két korabeli minisztériumnak is. A kor legnagyobb műszaki szellemei mind benne voltak!
Mintha átok ülne az ügyön.

6.
Gróf Széchenyi István és DTCS

„Azonosulás a tervvel: Széchenyi István a magyar közlekedésügy és gazdasági fejlődés **egyik legfontosabb eszközének tekintette a Dunát és a Tiszát összekötő csatornát**, amely nagymértékben hozzájárult volna az Alföld vízellátásához, víztelenítéséhez és a belvízproblémák enyhítéséhez, valamint a kereskedelem fellendítéséhez.

A Duna-Tiszai Csatorna Társaság: **1839-ben Széchenyi** közreműködésével megalakult a Duna-Tiszai Csatorna Társaság, amely a beruházás előkészítését és finanszírozását célozta.

Jogi alapok: Széchenyi részt vett az **1840. évi XXXVIII. törvénycikk** előkészítésében, amely törvénybe iktatta a "Dunát a Tiszával összekötő csatornáról" szóló elképzelést, és jogi keretet biztosított a vállalkozásnak.

Szakmai álláspont: bár Széchenyi később az infrastruktúra-fejlesztésben előnyben részesítette a vasútépítést is, a csatornaépítést ott támogatta, ahol hajózható folyók vagy tavak összekötésére volt szükség. Támogatta Beszédes József mérnöknek azt a tervét, amely a hajózás mellett a vízenergia-felhasználásra és a belvizek elvezetésére is lehetőséget adott volna.

…. A tervek azonban a korabeli politikai és szakmai viták, valamint a háborús események miatt (ideiglenesen) lelassultak, és csak egy rövid, 22 km-es szakasza épült meg végül 1947 után (Dunaharaszti és Sári között), ami a teljes, nagyszabású tervnek csak egy töredéke."

https://gemini.google.com/app/ad22f946f3799d2a?hl=hu

„Duna-Tiszai Csatorna Társaság: **1839-ben**, Beszédes József tervének támogatására Széchenyi István (**Kossuth Lajossal és Deák Ferenccel** együtt) alapító tagja volt a Duna-Tiszai Csatorna Társaságnak.

… A Lánchíd támogatóját, Sina György bankárt is megnyerte a csatorna ügyének."

https://gemini.google.com/app/174f2e995f74710f?hl=hu

„Meglepő lenne, ha a tervezett Duna-Tisza-csatorna történetében ne jelenne meg **József nádor**, a reformer szemléletű Habsburg főherceg. József nádor személyében magas rangú pártfogóra talált az ügy: 1803-ban egy felterjesztést bocsátott a király elé (valószínűleg tévesen ezt Podmaniczky Józsefhez kötik), ugyanakkor több bizottsági felmérést és több beadványt végül az uralkodó **1826-os állásfoglalása zárt: pénzhiány.**"

https://reaktor.hu/2022/08/09/_kene_egy_a_tiszat_a_dunaval_oszve_kaptsolo_ujj_hajokazhato_tsatorna_a_duna-tisza-csatorna_tortenete

Ennyi munkát egytelen szóval ma is így nulláz le a hatalom.
Egy ügynek ekkora támogatottsága talán soha nem lesz! Mégsem sikerült. Mi van itt?

7.

Mi történt a DTCS ügyében a 20. században?

„**1918-19-ben** is foglalkoztak a csatornával, egy építőbizottságot is létrehoztak miatta. Ennek vezetője Gerster Béla mérnök volt, aki az Atlanti- és a Csendes-óceánt összekötő Panama-csatorna végleges nyomvonalának a megállapítója.

https://reaktor.hu/2022/08/09/_kene_egy_a_tiszat_a_dunaval_oszve_kaptsolo_ujj_hajokazhato_tsatorna_a_duna-tisza-csatorna_tortenete

„Az első világháború után Magyarország tengerparttal nem rendelkező országgá vált és elvesztette a Délvidéken húzódó Ferenc-csatornát is, így egyre többen

sürgették a két nagy folyót Magyarország területén összekötő csatorna megépítését. …
Összesen **11 nyomvonalat vizsgáltak meg** az **1930-as** években, majd **1943-ban** törvényjavaslat készült báró Bánffy Dániel földművelésügyi miniszter aláírásával, melyben a csatorna megépítését *„a magyarság legeredetibb bölcsőjének, az Alföldnek gazdasági javulását látta*”.

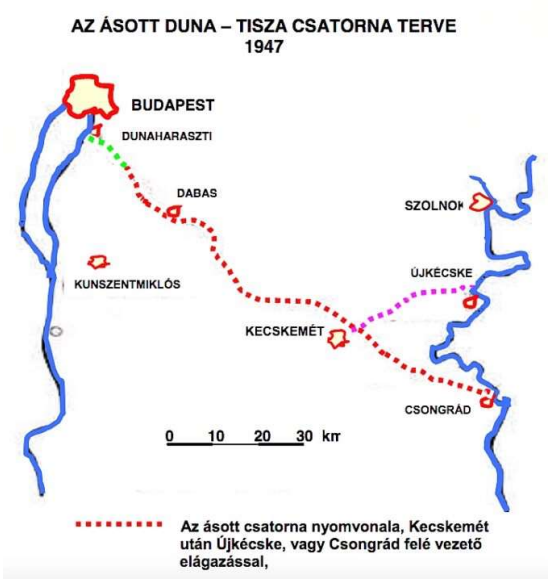
„**1943-ban** törvényjavaslat készült a vízi munkálatokról, amely külön szakaszban tárgyalta a Duna-Tisza-csatornát. Indoklásként a hasonló, német építkezésekre hivatkozik. Az öntözés és a gazdálkodás szempontja egyben társadalompolitikai vonatkozásokat is tartalmazott, hiszen elősegítette a falvak fejlődését. A megvalósítandó csatorna épülését végül a háború akadályozta meg.”
https://reaktor.hu/2022/08/09/_kene_egy_a_tiszat_a_dunaval_oszve_kaptsolo_ujj_hajokazhato_tsatorna_a_duna-tisza-csatorna_tortenete

A második világháború nehézségei miatt az építkezés nem kezdődhetett el, majd csak **1947-ben**, amikor is maga Tildy Zoltán köztársasági elnök is **jelen volt a csatorna megépítésének elkezdésénél.** A munkálatok azonban három hónap után félbeszakadtak, feltehetően a nagy költségek miatt. A Ráckevei-Duna ágból indultak és 10 km-t haladtak délkeleti irányban, majdnem eljutva Dabasig.

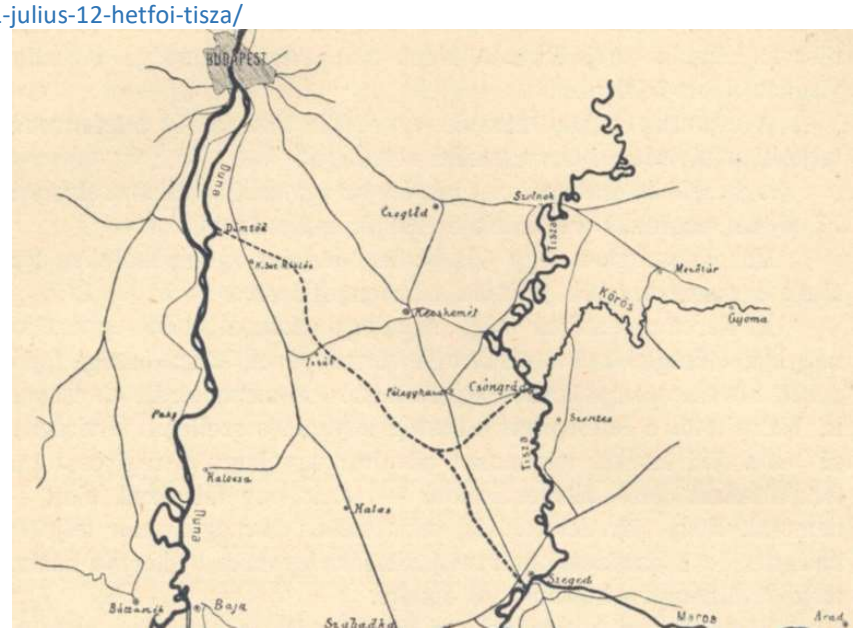
Ilyen nyomvonalak is voltak:

Zöld, ami elkészült, piros, mai nem.
1955 volt a tervezett befejezési határidő.
https://reaktor.hu/2022/08/09/_kene_egy_a_tiszat_a_dunaval_oszve_kaptsolo_ujj_hajokazhato_tsatorna_a_duna-tisza-csatorna_tortenete

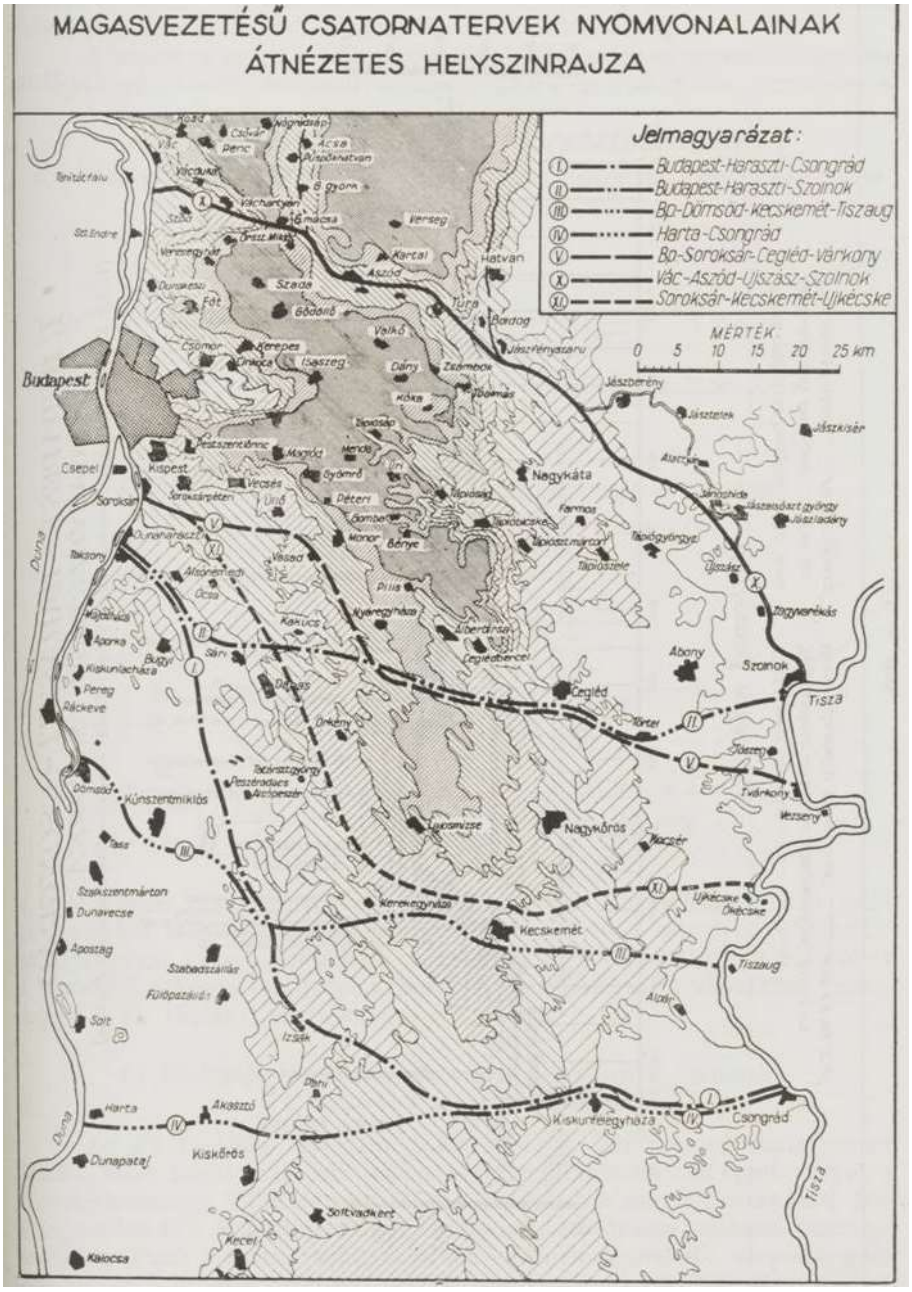
https://www.virusnaplo.hu/2021-julius-12-hetfoi-tisza/

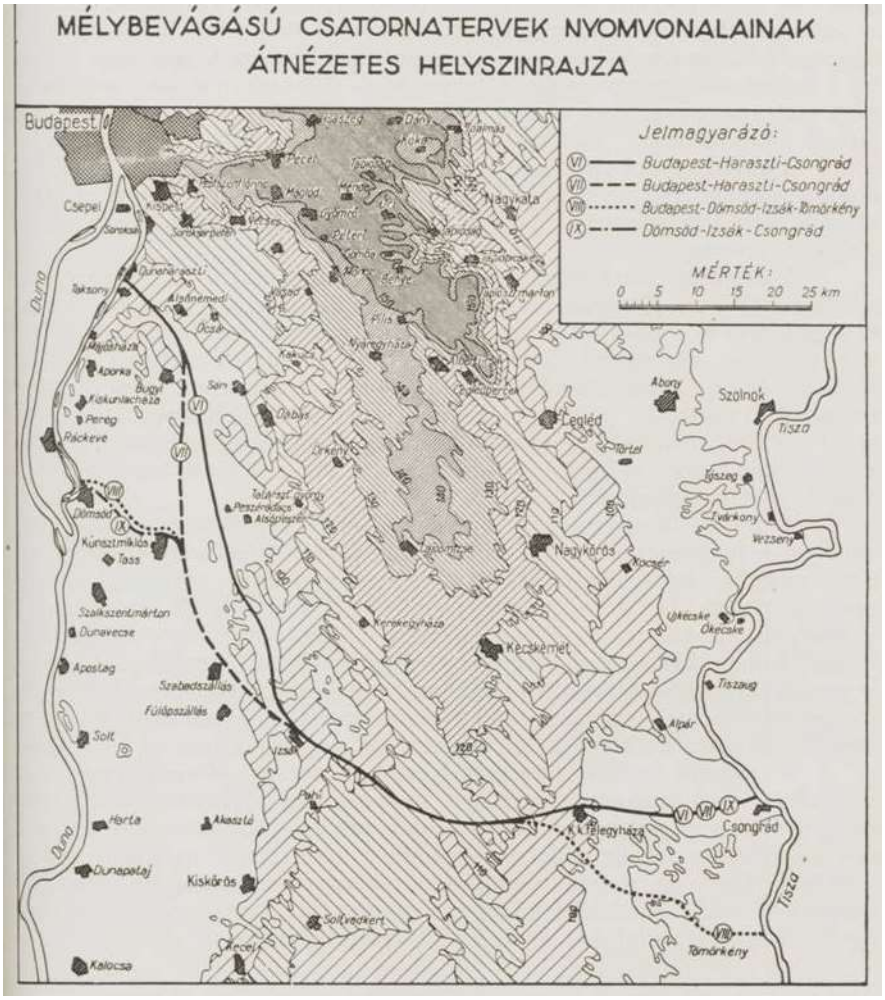

https://dka.oszk.hu/033700/033723/hu_b1_50316_0098.jpg

https://20-21.dunaharaszti.hu/2021/03/csatorna-ami-dunaharasztibol-ered/

MAGASVEZETÉSŰ CSATORNATERVEK NYOMVONALAINAK
ÁTNÉZETES HELYSZINRAJZA
Jelmagyarázat:
I Budapest-Haraszti-Csongrád
II Budapest-Haraszti-Szolnok
III Bp-Dömsöd-Kecskemét-Tiszaug
IV Harta-Csongrád
V Bp-Soroksár-Cegléd-Várkony
X Vác-Aszód-Ujszász-Szolnok
XI Soroksár-Kecskemét-Ujkécske
MÉRTÉK
0 5 10 15 20 25 km
Budapest
Duna
Tisza
Nagykáta
Cegléd
Szolnok
Kecskemét
Csongrád
Kiskunfélegyháza
Nagykőrös
Dunapataj
Harta
Dömsöd
Soroksár
Tiszaug
Ujkécske

https://realzoldek.hu/modules.php?name=News&file=print&sid=1484

Az akkori tervek még a Csongrádnál való becsatlakozást tartották a legmegfelelőbbnek, bár akadályt jelentett a viszonylag jelentős szintkülönbség: Dunaharasztinál a Duna 98 méter tengerszint feletti magasságon folyik, míg a homokhátság tetejét Cegléd térségében érte volna el a csatorna kb. 132 méter magasságon. Innen a Tiszához majdnem 50 métert kell még ereszkednie, mivel az Szolnoknál 82 méter tengerszint feletti magasságon folyik.

Többféle terv is készült még **1947-ben**, magasvezetésű, illetve mélybevágású csatornára is. …

A mélybevágású csatornánál az elképzelés az volt, hogy akár több tíz méter mélyre kell leásni, így a csatorna többé-kevésbé egy vízszinten terülne el, így lehetségessé válna a zsilipek nélküli üzemeltetés, valamint vízkivételre is alkalmas lenne.

A magas vezetésű változat zsilipekkel kívánta áthidalni a jelentős magasságkülönbséget, így olcsóbban és gyorsabban lehetett volna megépíteni az építményt, de ez főként csak a hajózás érdekeit szolgálta volna.

Végül egyik változat se valósult meg, **a munkálatok leálltak 1947 őszén** és azóta sem kezdődött újra az építkezés, bár ismét többfajta nyomvonalterv született.”

https://gemini.google.com/app/ad22f946f3799d2a?hl=hu

Mint látható, nagyok vagyunk az ezer terv készítésben, a vitákban, a nagy nehezen elkezdett munka leállításában, de nullák a megvalósításban.

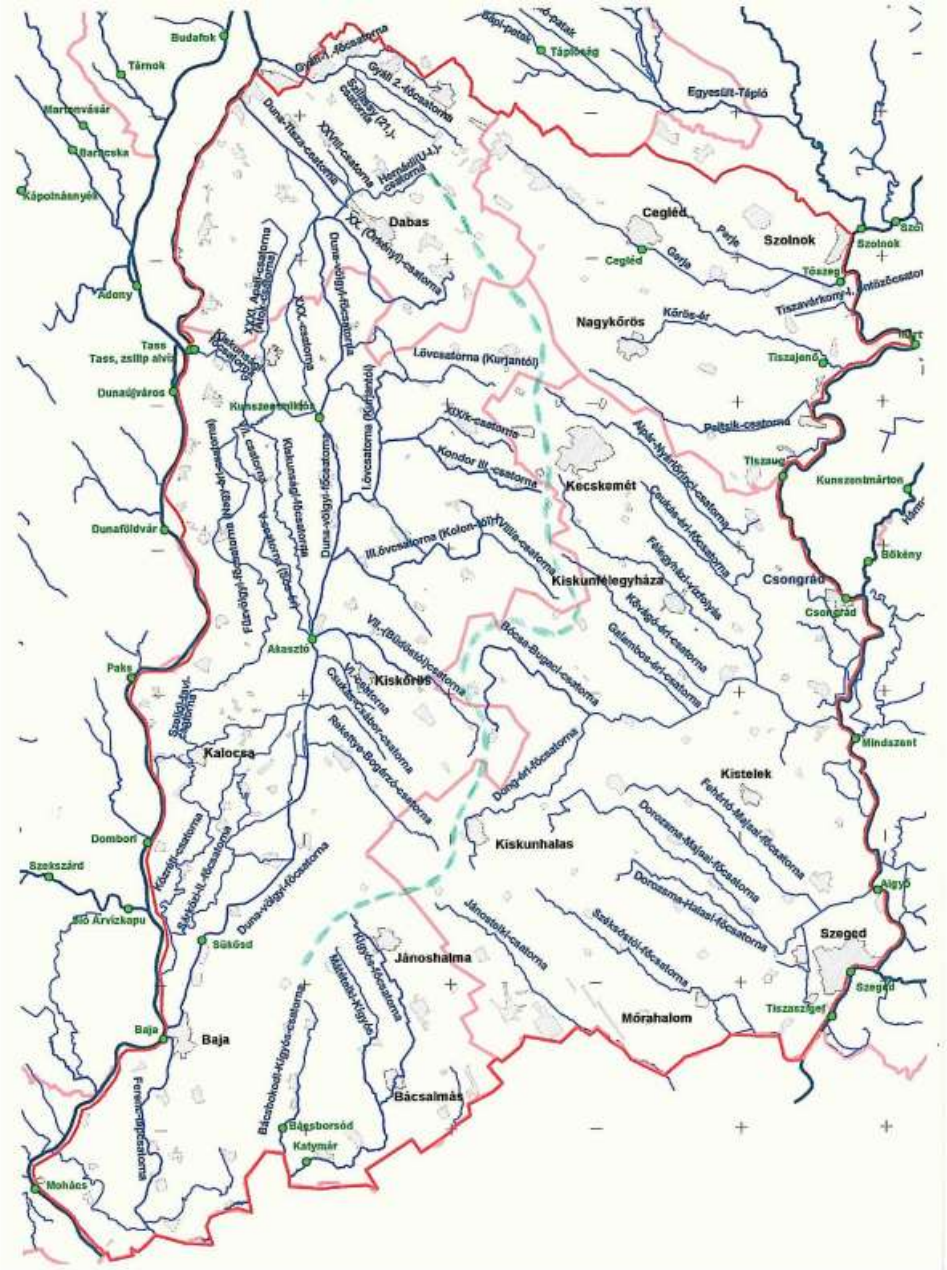
8.
Na, és mi történt a 21. században?
„Az **1992-ben** átadott Rajna–Majna–Duna-csatorna bebizonyította, hogy van ráció a hajózócsatornák üzemeltetésében.
Ezt látva Magyarországon is többen felvetették a vízlépcsők, valamint a Duna–Tisza-csatorna megépítésnek szükségességét. Az igazi lökést azonban az adta, hogy az 1970-es évektől a homokhátság fokozatos kiszáradása és az átalakuló éghajlat miatt jelentősen csökkent a Kiskunságban lévő talajvíz szintje.
Ezt felismerve **2000 után** ismét terítékre került a csatorna megépítésének szükségessége … a bekerülési költség egy **2008-as** számítás szerint 150-200 milliárd forint lenne.

Ennek folyományaként a **2010-es** magyarországi országgyűlési választásokon is kampánytéma lett a csatorna megépítése, a tervekből azonban nem lett semmi.

A **2010-es** években vízügyi részről merült fel, hogy az éghajlatváltozás miatt aszályosabbá váló nyarakon kettős vízforgalmú belvízcsatornákkal és egy homokhátsági tápcsatornával a Duna felől lehetne vizet pótolni. Ez a koncepció ellentmond a mélybevágású hajózóút lehetőségének.
https://gemini.google.com/app/ad22f946f3799d2a?hl=hu
Ahogyan a nagy árvizek csak addig témák, amíg az árvíz le nem vonul, a DTCS is csak az aszály idejére divattéma.

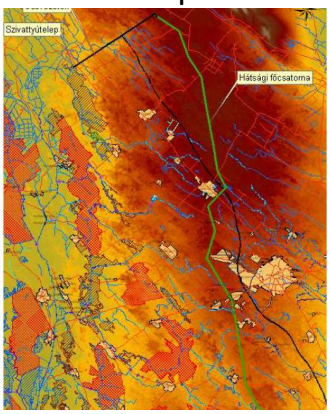
9.
Elég csak úgy nagyon általánosan is
„Szorgalmazni kell a Duna–Tisza csatorna megépülését, mely elősegítené a talajvízszint emelkedését, vagy legalább megakadályozná a további süllyedést”
https://acta.bibl.u-szeged.hu/62751/1/nagyalfoldi_007_223-232.pdf
Már ott tartanak, hogy sem feleős, sem határidő sincs megadva?

10.
A Homokhátság meglévő hatalmas vízlevezető, víztelenítő csatornahálózata

Volt olyan elképzelés is, amely szerint a kék szaggatott vonal mentén képzeltek el egy csatornát észak-déli irányban. Ez tulajdonképpen a Homokhátság „hegygerincén”, a vízválasztón haladna. A Dunába ebbe kellene felpumpálni a vizet az elképzelés szerint, majd innen kiengedni a fentebbi csatornahálózatba.
Az utolsó lépcső pedig:
„A meglevő, illetőleg létesítendő vízvisszatartó műtárgyakkal a jelenlegi csatornahálózatban **ún. bögéket (elzárás mögött keletkezett vízteret)** lehetne kialakítani, amelyekben, illetve az ahhoz kapcsolódó természetes tározókban, igény szerint szabályozott vízszint lenne tartható. Ezekhez csatlakoznának érhálózat szerűen a további meglevő elosztó csatornák. A hálózat bögéiben, illetve a természetes mélyedésekben levő, illetve oda vezetett vízmennyiség a jellemzően homok-homokos talajba hatékonyan szivárogva finoman vezérelhetı módon a kívánatos szintre emelhetné a talajvíz szintjét.”

Az előbbi, a hegygerinci, a vízválasztón futó csatorna rajza, itt zöld folytonossal jelölve a Homokhátság domborzati térképén:

https://acta.bibl.u-szeged.hu/62751/1/nagyalfoldi_007_223-232.pdf

A Duna vizét itt erre a zöld vonali csatornába kellene felnyomatni, míg ma e helyett pontszerű tározókba szándékoznak a vizet felnyomatni.

11.

A Homokhátság domborzata

„A két folyó közének **közepét hátság** foglalja el a homokhátság, amelynek északi és déli vége magas, a középső része nyeregszerűen behajlik.

Északon a terület határát a Monor – Irsai dombhát jelenti a tengerszinttől 200 mBf fölé emelkedő tetőkkel.

A hátság északi részén a homokdombok 140 mBf fölé emelkednek, a déli részén a Baja környéki perem részen a 170 mBf-t is meghaladják a legmagasabb részek.

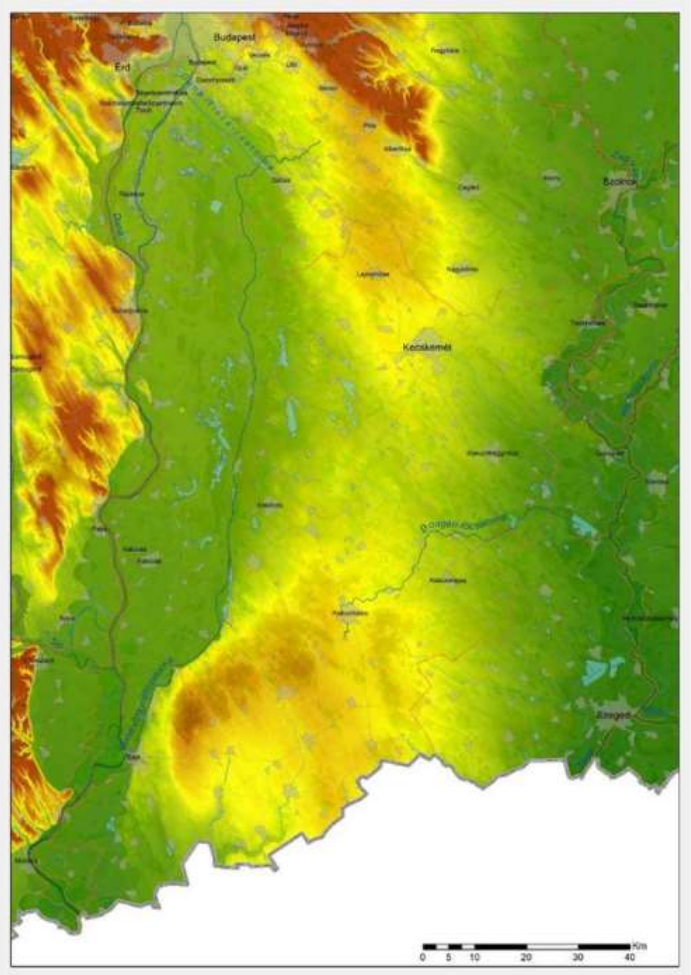
A középső nyereg részen 120 mBf magasak a legkiemelkedőbb részek és a 110 mBf alatti térszín messze benyúlik nyugatról és keletről is.

A Duna a terület mellett 95-85 mBf tengerszint feletti magasságban folyik, a Tisza 85-80 mBf magasan, a hátsági dombok így 50-80 mBf magasra emelkednek ki a völgysíkból.”

„A hajdani sok százból alig néhány tartós vizű tó maradt, de ezek is rohamosan eutrofizálódnak, medrük folyamatosan feltöltődik.”

Ez meg hogyan lehet?

„Annak ellenére, hogy ilyen rövid idő alatt hazánk egyetlen vízgazdálkodási tájegységével sem foglalkozott ilyen nagyszámú dokumentum, a Homokhátság vízháztartási és vízgazdálkodási helyzete és problémái egyértelműen továbbra sem tisztázottak. Az ezekkel kapcsolatos feladatok és fejlesztési irányok, de maguk az okok és következmények is a társadalmi, szakmai és politikai viták vissza-visszatérő tárgyát képezik.”

https://www.hidrologia.hu/wp-content/uploads/2023/11/0224_szamosvari_istvan.pdf

A tervezendő egyfunkciós csatornának kereszteznie kell az előbbi „hegyvidéket". Az új csatorna valószínűen a korábban mélyvezetésű csatornának nevezett megoldás hossz-szelvényét fogja követni. Így nagyon nem minegy a nyomvonala, hogy 40-50 mély bevágások elkerülhetők legyenek.
Számolni kell ezeken a helyeken a zárt, nagyszelvényű csatorna építésével is, mert ma már ezek is léteznek, hogy a tájsebek elkerülhetők legyenek.
Fontos lenne, hogy a DTCS Szolnok FELETT, Szolnoktól északra érje el a Tiszát.

12.

A vízügyi trendváltás, a vízügyi paradigma-váltás

Ahonnan indulnak:

„Hanusz István „A nagy magyar Alföld földrajzi jellemképekben" című művében, **1895**-ben:

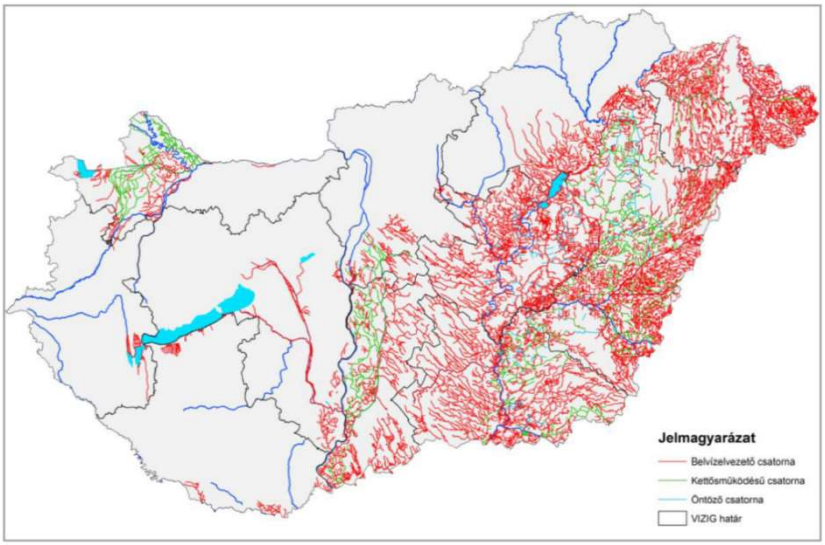
„Találtatnék különben oly utópiájú hazafi, ki **vizeink leeresztésével** óhajtaná gyógyítani vízbajainkat, holott **aszályosságra oly erősen hajló** Magyarországunk ez éltető elemének ilyen **megkevesbítése** halálos kimenetelű érvágás lenne mindennemű kultúránkra nézve, mert a Föld menthetetlenül **aszalódó országainak szomorú sorsára jutna hazánk.**"

Tehát már 1895-ben volt, aki tudta, hogy minek mi lesz a következménye. Lemosták. Mennyit fizetnek a társadalomnak, akik lemosták?

Keményen megdolgoztak, hiszen:

„A vízügyi szervezetek létrehoztak és üzemeltetnek összesen 48 000 km vízlevezető (belvíz-, talajvíz levezető csatornát). Ezek a csatornák mind a befogadókba lejtenek, a Homokhátságon szinte kizárólag a Tiszába, kisrészt a Dunába**.”**

Ezek a csatornák minél mélyebbek, annál inkább lesüllyesztik a talajvizet, annál több talajvizet visznek ki a Homokhátságból.

„A Vízügyi Igazgatóságok által kezelt víztelenítő, **talajvízcsökkentő** átokcsatornák hálózata: 48 000 km”

„A csatornák a szakmai konszenzus szerint évről évre, mintegy 4 – 8 milliárd m^3 vizet vezetnek ki a tájainkból, előbb a Dunába/Tiszába majd az országhatáron túlra… Erre alapozza a felületes szemlélő, hogy „vízben gazdag ország vagyunk”. Ellenkezőleg!

Vízben szegény, vízhiányos, aszályos ország vagyunk!”

„Szakmai konszenzus abban van, hogy a jelenleg folyamatosan fennálló, talajvízcsökkentő vízelvezetés, víztelenítés megállítása néhány év alatt rehabilitálná a tájat …”

Hogy is van ez? Igaz ez?

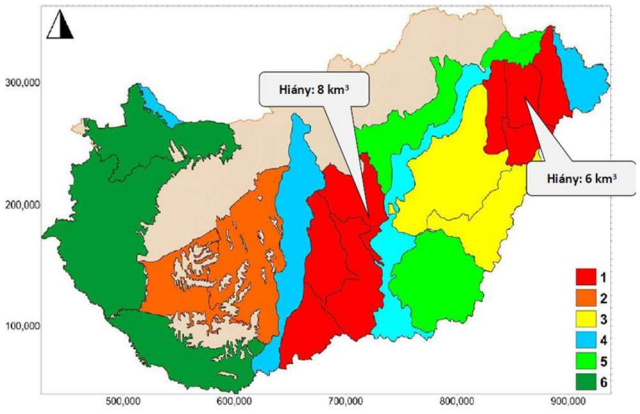
„Ez a mesterségesen okozott és fenntartott vízhiány az egyik legfőbb oka (szinte kizárólagos!), **hogy a velünk egyező klímájú Ukrajnában jóval nagyobb, akár duplája a gabona termésátlag, mint Magyarországon, miközben a két országban lehullott csapadék összege közel azonos**.

Azonban az ukránok nem vezetik le a belvizeket és így a talajvízszintet nem csökkentik, nem redukálják azt, nem szárítják ki a termőtájaikat! Alkalmazkodnak a raszputyicához *(sárvilág)* hasonlóan a lengyelekhez.”

https://greenfo.hu/blog/az-elhalasztott-homokhati-vizpotlas-egy-ujabb-esely-a-sivatagositas-megallitasara/

„Tehetünk ellene?
A csatornák vízelevezetésének megfékezésével, az engedélyezett csatorna fenékszintek helyreállításával, a csatorna mellett deponált töltések eltüntetésével, a lehulló csapadék elvezetésnek megakadályozásával, a víznek a felszín alatt tartásával, a kialakított talajvíztavak felszámolásával, a gyepgazdálkodás és extenzív legeltetés támogatásával, a rét, legelő ágazat fejlesztésével, a tájidegen fafajokkal való erdőtelepítvények tiltásával, a kiszárítást fokozó erdőterületek mértékének csökkentésével, etc. etc.…."
https://greenfo.hu/blog/az-elhalasztott-homokhati-vizpotlas-egy-ujabb-esely-a-sivatagositas-megallitasara/

Amit beismernek:
„Magyarország vízgazdálkodását évtizedeken keresztül a „feleslegesnek" tartott vízmennyiség (árvíz, belvíz) minél gyorsabb levezetése, a mezőgazdasági művelésbe vonható területek kiterjedésének vízjárta területek lecsapolással, meliorációval való növelése határozta meg."
https://www.hidrologia.hu/wp-content/uploads/2023/11/0224_szamosvari_istvan.pdf
A vízügy, az agrárium vezetői az utóbbi időben reményt keltő nyilatkozatokat adtak, melyek talán alátámasztják a vízügyi paradigma-váltást.
Láng István úr, az OVF főigazgatója

Ezt a 8 km3 vízhiányt érzik meg az erdők!

„… legfontosabb beavatkozások:

- **új vízlépcsők létrehozása;**
- **folyómedrek megemelése betöltéssel és azokban fenékküszöbök elhelyezése**;
- **folyómedrek átvezetése magasvezetésű medrekbe**;
- szakaszos duzzasztások az árhullámok fokozatos meghosszabbítá-sával;
- **folyómedrek feltöltése saját üledékkel**;
- reofil paraméterű folyószakaszok létrehozása.

A jövő vízgazdálkodásának egyik kulcseleme a víz helyének megtalálása és visszaadása a tájban."

A kiemeltek korábban tabunak számítottak, és szinte szitokszóként hatottak.
https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/a-vizgazdalkodas-jelene-es-jovoje-a-klimavaltozas-tukreben-

Hubai Imre úr, az AM államtitkára

0:50 Vizet vinni a mezőgazdaságba a fő vízfolyásokból kell. A folyókból kell kivezetni a tájba.

2:10 A folyómedrek egyre mélyülnek.

3:30 Az 1 milliárd m3=1 km3= a fél Balaton vízmennyisége.

11:20 Tiszalök egy keresztirányú gát a Tiszában, mellyel víz juthat Debrecen környezetébe is.

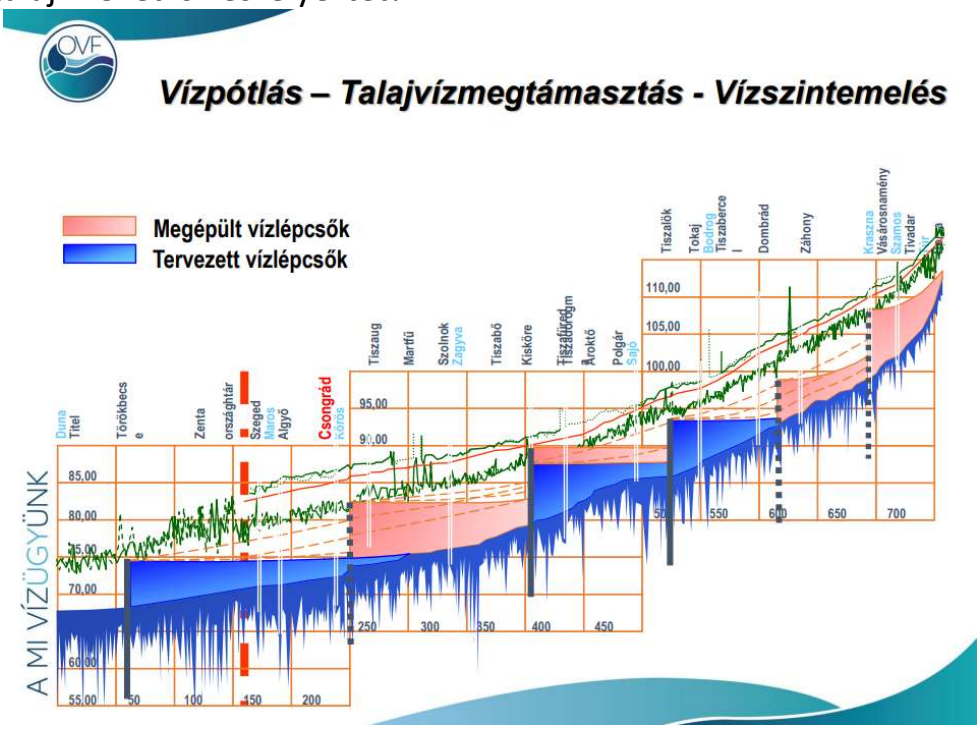
19:30 A Tisza vízhozama TÖRTÉNELMI mélyponton volt.

21:05 Legolcsóbb a vizet a talajban tárolni.

30:00 A belvizes területek majdnem teljesen ugyanazok, mint asz aszályosok.

33:00 Aszályvédelemről beszél, ami nevetséges fogalom, mert mi éppen ennek ellenkezőjét akarjuk. Mi az aszály ELLE akarunk küzdeni és nem azt védeni. Ez a magyar nyelv ócska rombolása!

35:30 A Tisza évente 3,5 cm-t süllyed. Van, ahol a Tisza 4-6 m-rel lentebb van, mint a róla 150-200 évvel ezelőtt levágott holtága. Időközben ennyit süllyedt a Tisza medre, mely egyre mélyebbre fog süllyedni. El fogja lopni az Alföld alól a talajvizet. Ki fogja szívni a talajvíz készleteket. 80-100 éve ott lévő talajvizeket is veszélyeztet!

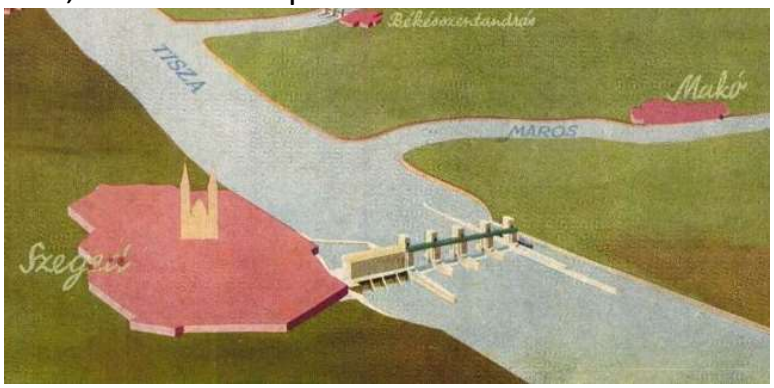

https://admin.oee.hu/upload/files/2_LangIstvan_A%20vizgazdalkodas%20jelene%20es%20joevoje%20a%20klimavaltozas%20tuekreben.pdf

Ez egy hosszirányú metszet a Tiszáról.
Látható, hogy vízlépcső van Törökbecsénél, Kisköréné és Tiszalöknél, és nincs Csongrádnál. Törökbecse a vízszintet csak kb. Csongrádig képes emelni.

A Tisza már nem az eredeti folyó, hiszen a folyószabályozással egyenesebbé, csatornává tették. A vízlépcsőkkel pedig tavak sorozatává alakították. Ezt a folyamatot csak be kellene fejezni a csongrádi vízlépcsővel.

Volt, amikor ezt képzelték:

„Miért fontos ez? Mert a Tisza csatornázását két igen fontos oknál fogva tartották fontosnak:

„… a vízlépcsők **Szegednél** a Maros torkolata alatt, **Szolnoknál** a Zagyva torkolata alatt, **Tiszafürednél** és Tiszalöknél tervezték megvalósítani.

Ha azt feltételezzük, hogy nincs vízfolyás a Tiszában, akkor tulajdonképpen a folyó különböző magasságú tavak sorozatává válik.”

https://itthonrolhaza.hu/a-tisza-csatornazasa-igen-volt-ilyen/

38:00 Kisköre nélkül nem tudtuk volna megvédeni az Alföldet. (itt ezután a megvédettek felsorolása következik.-RM). Eldöntendő, hogy vízlépcső vagy fenékgát készüljön.

40:00 A Tisza a Duna valamikori medrében folyik.

40:30 A medret VISSZA kellene emelni a holtágak szintjére, mint ahogy a holtágak levágása előtt volt. Ezt hívják meder rekonstrukciónak.

42:00 Az árvíz elején a folyó hozza magával a szemetet, a dögöket, a vegyszereket. Ha ezt ekkor kiengednénk a folyóból oldalirányban, akkor mindez kikerülne arra a területre, melyről nem hiányzik. Az árhullám elejét el kell engedni.

43:00 Az árhullámnak nem az elejéből, hanem annak a levonuló részéből kell a vizet kivezetni. Az árhullám közepét és a végét, a sok száz millió m3-t, meg lehet fogni és oldal irányban ki lehet vezetni. Meg kell várni azt a pillanatot, amikor a szennyezés már levonult, és a vízminőség sokat javult.

46:00 Volt olyan év, maikor akár 6 milliárd m3-rel is több víz folyt ki az országból, mint amennyi befolyt. Minden vizet meg kell tartan, bent kell tartani,

azokat felelőtlenül kiengedni nem szabad. Volt olyan időszakunk, 4 hónapon át, amikor kevesebb folyt ki az országból, mint amennyi befolyt.

47:00 Már nem az árvíz és a belvíz ellen védekezünk, hanem a vízhiány kárelhárításban vagyunk érdekeltek. (nem hiszem, hogy érdekeltek lennének-RM). Elvárjuk a vízügytől, hogy a vizet ne vigye ki, hanem tartsa meg benn.

https://www.youtube.com/watch?v=SnloV4rL1k0

Szeged, 2025. XI. 16.